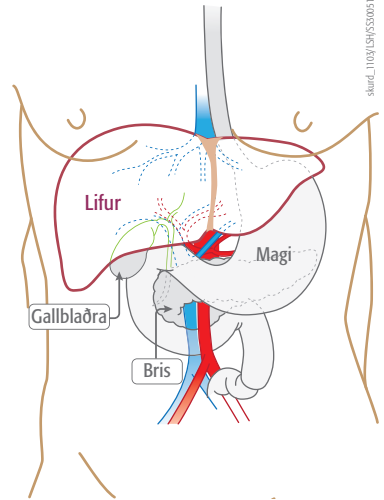

Slagæðastíflun til lifrarhnúta (TACE)

Við meðferð á illkynja hnútum í lifur er í ákveðnum tilfellum gerð stíflun á slagæð með þræðingu í gegnum nára. Í aðgerðinni er blóðflæði til hnútar eða hnúta í lifur stöðvað með blöndu krabbameinslyfja og annara efna. Það verður til þess að þeir minnka og þannig er hægt að hægja á framgangi sjúkdómsins. Aðgerðin er gerð á æðapræðinga- og inngripsröntgendeild Landspítala í Fossvogi.

Fylgikvillar eftir aðgerðina eru sjaldgæfir. Þeir algengustu eru blæðing frá stungustað en einnig geta komið upp ofnæmisviðbrögð vegna lyfja sem notuð eru í aðgerð. Í sjaldgæfari tilfellum getur myndast blóðtappi í æðakerfi eða æðagúll við stungustað, sýking eða skert blóðflæði til lifrar.

Undirbúningur fyrir aðgerð

Náttúru- og fæðubótarefni

Ráðlagt er að hætta notkun allra náttúru- og fæðubótarefna tveimur vikum fyrir aðgerð þar sem þau geta aukið hættu á blæðingu í aðgerð og haft áhrif á verkun lyfja sem notuð eru við meðferðina. Óhætt er að taka áfram inn vítamín og steinefni.

Blóðþynningarlyf

Breytingar á blóðþynningarmeðferð fyrir aðgerð eru gerðar í samráði við æðapræðingalækni ef þarf.

Lyf vegna sykursýki

Þeir sem taka inn lyf vegna sykursýki sem innihalda metformin fyrir aðgerð (t.d. Metformin, Glucophage, Janumet og Eucreas) mega ekki taka þau inn sama morgun og aðgerðin fer fram.

Næring

Gott er að byggja líkamann upp fyrir aðgerðina með því að borða næringarríkan mat, taka inn vítamín og drekka orkuríka næringardrykki.

Tóbaksnotkun og rafrettur

Reykingar, nef- og munntóbaksnotkun og nikótín í rafrettum eru skaðlegar æðum, minnka langtíma árangur æðainngripa og auka hættu á fylgikvillum aðgerðar. Mælt er með að hætta tóbaksnotkun fyrir aðgerð og vera tóbakslaus í að lágmarki tvær vikur eftir aðgerð. Hægt er að fá aðstoð hjá „Ráðgjöf í reykbindindi“ og eftirfylgni í 12 mánuði eftir aðgerð. Starfsmaður spítalans hefur samband við ráðgjafarþjónustuna en eins má hringja í gjaldfrjálsa símanúmerið 800 6030. Einnig er bent á www.reyklaus.is.

Símainskrift

Starfsmaður æðapræðinga- og inngrípsröntgendeildar Landspítala hringir nokkrum dögum fyrir aðgerð til að fara yfir heilsufar og gefa upplýsingar um aðgerðina. Ef frekari rannsókn eða upplýsinga er þörf, er boðað til innskriftarviðtals fyrir aðgerðina. Gott er að hafa lyfjalista við hendina.

Í símaviðtalinu verður spurt um:

- Fyrri reynslu af slævingu
- Ofnæmi eða óþol fyrir lyfjum
- Hæð og þyngd
- Áfengisneyslu og reykingar
- Heilsufar og sjúkdóma
- Lyfjanotkun, þar á meðal notkun náttúruylfja og fæðubótarefna

Lyf og ofnæmi

Mikilvægt er að láta vita um ofnæmi fyrir lyfjum, röntgenskuggaefni eða öðru.

Kvöldið fyrir aðgerð

Fasta

Nauðsynlegt er að fasta fyrir æðapræðingu til að minnka hættu á fylgikvillum í tengslum við hana. Löng fasta er þó ekki góð fyrir líkamann og fólki liður betur eftir aðgerð ef eftirfarandi leiðbeiningum er fylgt:

- Fá sér aukabita eða drykk áður en lagst er til svefnis kvöldið fyrir aðgerð.
- Ekki má borða mat síðustu 6 klst. fyrir komu á spítalann.

- Óhætt er að drekka tæra drykki (1-2 glös í senn) þar til 2 klst. eru í komu á spítalann. Tær drykkur er t.d. vatn, tær ávaxtasafi og mjólkurlaust kaffi og te.
- Þegar á spítalann er komið veitir starfsfólk upplýsingar um hvort og hve lengi megi drekka fram að rannsókn.
- Ekki má nota tóbak síðustu 2 klst. fyrir komu á spítalann.

Annar undirbúningur

Við innlögn á deild er gott að hafa með sér snyrtivörur, tannbursta, inniskó, þægileg föt og afþreyingarefni. Notaðu má farsíma en stilla þarf á hljóðlausu hringingu.

Aðgerðardagur

Oftast má taka öll föst lyf að morgni aðgerðardags með litlum vatnssopa. Undantekning eru blóðþynningarlyf sem æðþræðingalæknir gefur leiðbeiningar um hvernig á að taka fyrir og eftir aðgerð.

Sturta

Farið er í sturtu heima fyrir komu á spítalann. Klæðast þarf hreinum fötum eftir sturtuna og ekki má nota húðkrem eða ilmefni, naglalakk eða skartgrip.

Mæting er á dagdeild A5 á 5. hæð Landspítala í Fossvogi, á umsömdum tíma að morgni aðgerðardags. Mikilvægt er að hafa meðferðis öll lyf sem tekin eru daglega.

Settur er æðaleggur í handlegg og gefinn vökvi í æð og lyf fyrir aðgerðina. Einnig er hár fjarlægð úr nára. Óvæntar aðstæður geta valdið því að aðgerðartími breytist.

Æðþræðing

Aðgerðin er gerð í léttri slævingu og tekur yfirleitt 1-3 klukkustundir. Húðin yfir stungustað er sótthreinsuð og deyfð með staðdeyfilyfi. Gerður er lítill skurður í nára og settur inn leggur sem þræddur er í slagæð í nára og upp í æðar til lifrar. Mikilvægt er að liggja kyrr meðan á aðgerð stendur. Að aðgerð lokinni er æðaleggurinn fjarlægður. Settur er þrýstingur á stungustað eða honum lokað með sérstökum tappa til að minnka hættu á blæðingu. Æðþræðingalæknir veitir sjúklingi og aðstandanda upplýsingar að aðgerð lokinni ef þess er óskað.

Eftir aðgerð

Eftir aðgerð fer sjúklingur á vöknunardeild eða dagdeild og síðan á legudeild.

Verkir

Búast má við verkjum eftir aðgerð. Gefin eru verkjalyf eftir þörfum. Sjúklingur metur styrk verkja á verkjakvarða þar sem 0 þýðir enginn verkur og 10 gríðarlegir eða verstu hugsanlegu verkir. Mikilvægt er að láta vita um verki svo hægt sé að bregðast við þeim.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Engir verkir			Vægir verkir		Miðlungs verkir			Miklir verkir		Gríðarlegir verkir

Næring

Borða má strax eftir aðgerð. Borið getur á ógleði og er þá mikilvægt að láta vita svo hægt sé að bregðast við henni.

Skurðsár og hreyfing

Rúmlega er yfirleitt í um 2-6 klukkustundir eftir aðgerð. Nauðsynlegt er að liggja á baki og ekki lyfta fótleggjum né höfði frá rúmi í nokkrar klukkustundir til að stungusár í nára nái að lokast og gróa. Stundum er notaður þrýstibúnaður í nára fyrst eftir aðgerð og er þrýstingi þá smám saman aflétt þar til hann er fjarlægður. Eftir það þarf að liggja í rúminu í 1-4 klukkustundir til að minnka hættu á blæðingu.

Þvaglát

Eftir aðgerðina er mögulegt að fram komi tregða við þvaglát og því er fylgst með þvaglátum eftir aðgerð. Láta þarf starfsmann vita ef ekki gengur að pissa eða lítið kemur af þvagi.

Flensueinkenni

Eftir aðgerð geta komið fram einkenni sem minna á flensu eins og slappleiki, beinverkir og hiti allt að 38,5°C. Þessi einkenni geta stundum verið talsverð en standa oftast í fáa daga. Í vissum tilfellum geta slík einkenni þó staðið allt að 10-14 daga.

Aukaverkanir lyfja

Við aðgerðina eru notaðar tvær tegundir krabbameinslyfja. Lyfin eru gefin í smáum skömmtum og því sjaldgæft að þau valdi aukaverkunum. Þó geta aukaverkanir komið upp, svo sem fækkun á blóðflögum og í einstaka tilfellum getur orðið hármisssir.

Útskrift

Útskrift er áætluð daginn eftir aðgerð.

Fyrir útskrift þarf að vera búið að fá:

- Upplýsingar um gang aðgerðar
- Útskriftarfræðslu
- Rafrænan lyfseðil fyrir verkjalyfjum ef þörf er á
- Endurkomutíma hjá lækni

Útskriftarfræðsla

Verkir

Eðlilegt er að finna fyrir óþægindum í efri hluta kviðarhols í allt að eina viku eftir aðgerðina. Ef þörf er á, má taka verkjalyf en mikilvægt er að það sé skv. ráðleggingum læknis eða hjúkrunarfræðings vegna áhrifa sumra lyfja á lifur.

Stungustaður

Taka má umbúðir af sári og fara í sturtu daginn eftir aðgerð. Óhætt er að fara í baðkar, heitan pott eða sund þremur dögum eftir aðgerð. Búast má við að lítilsháttar mar sé við stungustað.

Hreyfing

Mælt er með að forðast líkamsrækt eða líkamlegt álag fyrstu vikuna eftir aðgerð og fara hægt af stað vegna hættu á blæðingu eftir aðgerð.

Vinna og dagleg störf

Búast má við slappleika og þreytu í nokkra daga eftir aðgerð en einstaklingsbundið er hversu langan tíma tekur að jafna sig eftir aðgerðina. Oftast er hægt að snúa aftur til vinnu 1-2 vikum eftir aðgerð en það fer eftir eðli starfs og líðan.

Eftirfylgd

Læknir, oftast meltingalæknir eða krabbameinslæknir, sem óskaði eftir að aðgerðin yrði gerð, sér um eftirfylgd að gera frekari rannsóknir eins og við á.

Hafa þarf samband við legudeild ef eftirfarandi hættumerki koma fram fyrstu tvær vikurnar eftir aðgerð:

- Líkamshiti er hærra en 38,5°C.
- Viðvarandi ógleði.

Leitað er á bráðamóttöku eða hringt í 112 ef eftirfarandi einkenni koma fram:

- Blæðing við stungustað eða ört stækkandi mar í nára.
- Gúlmyndun í nára, þ.e. þreifanleg kúla á stungustað eða sláttur í sári.
- Stækkandi roða- eða bólgusvæði við stungustað.
- Stöðugir verkir sem láta ekki undan vægum verkjalyfjum.
- Versnandi verkir, aukin bólga eða breyting á litarhætti á handlegg eða fæti.

Símanúmer

Meltingar- og nýrnadeild 12E	543 6080
Blóð- og krabbameinslækningadeild 11EG	543 6220
Æðaþræðinga- og inngrípsröntgendeild E4	543 8042
Skiptiborð Landspítala (opið allan sólarhringinn)	543 1000